

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดอาวุธ วิกสิตาราม ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*

QUALITY OF LIFE AMONG PALI STUDENTS OF PHRA PARIYATTIDHAMMA WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL IN THE COVID-19 PANDEMIC

ธนะชัย สามล

Thanachai Samol

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: superjames_jjj@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร จำนวน 71 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analytics)

ผลวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตารามกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.81$) รองลงมาคือ ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ตามลำดับ ข้อเสนอแนะการวิจัย 1) ด้านร่างกาย ควรให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพร่างกายและออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการขยับร่างกาย 2) ด้านจิตใจและอารมณ์ ปรับเปลี่ยนแผนการเรียนการสอนและสถานที่ในการ

* Received 1 May 2022; Revised 16 May 2022; Accepted 19 June 2022

เรียนการสอนเป็นครั้งคราว เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักเพื่อนคลาไธ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการสนทนาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์และเกิดการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างครูและนักเรียนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดให้มี สื่อกลางในการนำเสนอข่าวในแต่ละวันเพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงข่าวสาร อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการปรับตัวในสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, นักเรียน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, โควิด - 19

Abstract

The purposes of this research were as follows quality of life among pali studens of phra pariyattidhamma watawutwikasitaram School in The COVID-19 pandemic The 71 samples for this research were students from Phra Pariyattidhamma Watawutwikasitaram School. were used by Simple Random Sampling. Use questionnaires as a tool to collect information. Data were analyzed with descriptive statistics.

The results showed that The quality of life among pali studens of Phra pariyattidhamma watawutwikasitaram school in overall, had a good quality of life. When classified in each aspect, it was found as follows: the 1st place As for the Social Relations ($\bar{x} = 3.81$) and Psychological Aspect, Environment Aspect and Physical Aspect, respectively. Recommendation 1) Physical Aspect, educated on physical health care and design moving the physical activities. 2) Psychological Aspect, Modify lesson plans and classroom to make students feel relaxed. 3) Social Relations, provide activities that promote recreation for the benefit and exchange of experiences between teachers and students and classmates. 4) Environment Aspect, Build a platform foundation for basic news for students to be aware of external news in the situation of The coronavirus disease 2019 (COVID-19).

Keywords: Quality of Life, Students, School, COVID-19

บทนำ

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นต้น ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคน และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยเชื้อไวรัสนี้ พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2019 อาการทั่วไป ได้แก่ อาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณีมีอาการรุนแรงมาก อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิตได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เริ่มจากเมืองอู่ฮั่นประเทศจีน และกระจายทั่วทุกภูมิภาคของโลก คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้มีมติให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พบว่า วันที่ 30 สิงหาคม 2564 มีผู้ติดเชื้อทั่วโลกจำนวน 217,393,836 ราย และมีผู้เสียชีวิตทั่วโลกจำนวน 4,518,444 ราย และในส่วนของประเทศไทยพบมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น จนทำให้มีผู้ป่วยสะสมตั้งแต่ปี 2563 จำนวน 1,161,200 ราย และมีผู้เสียชีวิต จำนวน 11,305 ราย (Worldometer, 2021) โดยโรคระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลกระทบที่กระจายเป็นวงกว้างและรวดเร็ว และส่งผลกระทบในหลายด้าน ๆ เช่น ด้านการเจ็บป่วยของประชาชนอันนำมาสู่ค่าใช้จ่ายในการรักษา ด้านกำลังคน ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่และอุปกรณ์ทางการแพทย์ จึงส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบสาธารณสุข ผลกระทบจากพฤติกรรมที่จะต้องหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลเพื่อลดโอกาสติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อควบคุมการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลกระทบต่อการจ้างงานทำให้แหล่งรายได้ต่าง ๆ ของประชาชนปิดตัวลง จึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้น (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2564)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในหลายด้านของคนในสังคมไทยเป็นวงกว้าง รวมทั้งผลกระทบต่อพระภิกษุและสามเณรด้วย เช่นการออกบิณฑบาตหรือกิจกรรมภายในวัด การทำวัตรเช้า-เย็น การรับถวายภัตตาหารหรือสิ่งของ ยังทำได้เพียงแค่ จะต้องสวมหน้ากากอนามัย

เว้นระยะห่าง และงดให้ศิลาให้พร ขณะทำงานศพซึ่งเป็นงานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ให้ดำเนินการตามมาตรการสาธารณสุข แต่หากเป็นศพของผู้ป่วยด้วยโรคโควิด-19 ไม่ให้มีการเปิดศพ และให้สวดอภิธรรมจากรูปถ่ายแทน (พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวัฒน์โน, 2564) นอกจากจะส่งผลกระทบต่อพระภิกษุและสามเณรในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว ยังส่งกระทบต่อพระภิกษุและสามเณรในโรงเรียนสอนธรรมศึกษาด้วยเช่นกัน

จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยผู้วิจัย พบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร เป็นทั้งโรงเรียนและวัดที่ให้ความรู้และเป็นที่พักอาศัยแก่พระภิกษุและสามเณรได้รับผลกระทบในหลายด้าน เช่น ผลกระทบคุณภาพชีวิตของการเรียนการศึกษาระดับปริยัติธรรม การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่สภาพแวดล้อมที่ต้องมีการปรับตัวของนักเรียนสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม โดยผลกระทบหลักที่เห็นได้ชัดคือ การเปิดเรียนที่ล่าช้ากว่ากำหนดเดิม ส่งผลให้การเรียนการศึกษานั้นดำเนินการล่าช้าตามไปด้วย อาจส่งผลต่อการผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาพระปริยัติธรรมในอนาคต นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบในการดำเนินชีวิต เช่น การปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งเป็นกิจของสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเดิม ต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือดเว้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่รัฐบาลกำหนด (พัชคุณ ชมชัตร์มงคล, 2564)

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว จึงนำมาสู่การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ตลอดจนเสนอแนวทางในการศึกษาคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร โดยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 86 รูป กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 71 รูป และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อสำรวจระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ/สภาพการ อายุ สภาพการพักอาศัยก่อนบวช ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกครอบครัวในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 สำรวจระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วยคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert, R. A. (1932).

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ประสานกับเจ้าของพื้นที่เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล และลงพื้นที่เพื่อแนะนำตนเอง แนะนำโครงการ รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสร้างความ

เข้าใจที่ตรงกันระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และนำแบบสอบถามผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analytics) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยจากข้อมูลทั่วไป พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 71 รูป เป็นสามเณร จำนวน 53 รูป คิดเป็นร้อยละ 74.64 และเป็นพระภิกษุ จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.36

ด้านอายุ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีอายุ 20 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 17 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมา มีอายุ 14-15 ปี จำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.1 อายุ 12-13 ปี จำนวน 12 รูป คิดเป็น 16.9 อายุ 16-17 ปี จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 16.9 อายุ 17-18 ปี 8 รูป เป็นร้อยละ 11.3 และอายุ 13-14 จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.2 ตามลำดับ

ด้านชั้นปีการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักเรียนชั้นประโยค 1-2 และประโยค ป.ธ.3 มากที่สุดและมีจำนวนเท่ากันคือ 19 รูป คิดเป็นชั้นละร้อยละ 26.8 รองลงมาคือ ป.ธ.6 จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.3 ประโยค ป.ธ.4 จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.5 ประโยค ป.ธ.5 จำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.3 และประโยค ป.ธ.7 มีนักเรียนน้อยที่สุด จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

ด้านสภาพความเป็นอยู่ก่อนบวช พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีสภาพการพักอาศัยก่อนบวชอาศัยอยู่กับบิดา-มารดา จำนวน 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.2 และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา จำนวน 29 รูปคิดเป็นร้อยละ 40.8

ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว อยู่ด้วยกัน 4-6 คน มากที่สุด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาคืออาศัยอยู่ร่วมกัน 2-4 คน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 และอาศัยอยู่ด้วยกัน 6 คนขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5

ด้านอาชีพของผู้ปกครอง นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 ว่างาน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ค้าขายจำนวน 3 คน เป็นร้อยละ 3.12 และอาชีพแม่บ้าน/ผู้สูงอายุ น้อยที่สุดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจและวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	มีความเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้มากนักน้อยเพียงใด	2.39	1.02	น้อย
2.	มีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน(ทั้งเรื่องการเรียนรู้ และกิจวัตรประจำวัน)	3.63	1.00	มาก
3.	รู้สึกว่าจะไม่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	2.45	1.02	น้อย
4.	พอใจกับสุขภาพของตนเอง	4.2	1.07	มาก
5.	จำเป็นต้องเข้ารักษาพยาบาลเพื่อดำรงชีพอยู่ในแต่ละวัน		1.08	
6.	พอใจกับความสามารถในการเรียนการทำกิจวัตรได้อย่างที่เคยทำมา	3.66	.99	มาก
	รวม	3.12	.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านร่างกาย อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.12 (.80)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร พอใจกับสุขภาพของตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 4.2 (1.07) รองลงมาคือ มีความพอใจกับความสามารถในการเรียนการทำการกิจวัตรได้อย่างที่เคยทำมา มีค่าเฉลี่ยที่ 3.66 (.99) มีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน(ทั้งเรื่องการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวัน) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.63 (1.00) รู้สึกว่าไม่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ย 2.45 (1.02) มีความเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้มากนักน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ย 2.39 (1.02) ตามลำดับ และจำเป็นต้องเข้ารักษาพยาบาลเพื่อดำรงชีพอยู่ในแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ (1.08)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจและอารมณ์ ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	รู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น ความสุข ความสงบ มีความหวัง)	3.83	1.02	มาก
2.	มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ	3.81	.83	มาก
3.	ท่านรู้สึกพอใจในตนเอง	4.07	.85	มาก
4.	ยอมรับรูปร่างและบุคลิกหน้าตาของตนเอง	3.90	1.01	มาก
5.	มีความรู้สึกไม่ดีเช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ ลึ้นหวัง วิตกกังวล	2.94	1.26	ปานกลาง
6.	รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย	3.97	1.01	มาก
รวม		3.75	.40	ดี

จากตารางที่ 2 อธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านจิตใจและอารมณ์ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 (.40)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่า ท่านรู้สึกพอใจในตนเองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 4.07 (.85) รองลงมาคือ รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย มีค่าเฉลี่ยที่ 3.97 (1.01) ยอมรับรูปร่างและบุคลิกหน้าตาของตนเอง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.90 (1.01) รู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น ความสุข ความสงบ มีความหวัง)ค่าเฉลี่ยที่ 3.83 (1.02) มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.81 (.83) ตามลำดับ และ มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ 2.94 (1.26)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิต ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	พอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับบุคคลอื่นอย่างที่ผ่านมา	3.85	.86	มาก
2.	พอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ	3.92	.86	มาก
3.	พอใจกับการสนับสนุนที่ได้รับมากน้อยเพียงใด	3.84	.88	มาก
4.	พอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมตอนนี้	3.61	1.00	มาก
รวม		3.81	.13	มาก

จากตารางที่ 3 อธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย3.81 (.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่า พอดีกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 3.92 (0.86) รองลงมาคือ พอดีกับการผูกมิตรหรือเข้ากับบุคคลอื่นอย่างที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยที่ 3.85 (.86) พอดีกับการสนับสนุนที่ได้รับมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยที่ 3.84 (.88) และ พอดีกับสภาพแวดล้อมทางสังคมตอนนี้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ 3.61 (1.00)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	รู้สึกว่ามีความมั่นคงปลอดภัยในแต่ละวัน	3.81	.97	มาก
2.	พอใจกับสภาพที่พักอาศัยและการเป็นอยู่ในตอนนี้	4.00	.88	มาก
3.	มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น	3.47	1.14	ปานกลาง
4.	พอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมตอนนี้	3.71	.86	มาก
5.	ได้รู้เรื่องข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน	3.45	.90	ปานกลาง
6.	มีโอกาสดูพักผ่อนคลายเครียด	3.49	.99	ปานกลาง
7.	สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ	3.71	.92	มาก
8.	พอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหน(การคมนาคม)	3.70	.96	มาก
รวม		3.66	.16	มาก

จากตารางที่ 4 อธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 (.16)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่า พอใจกับสภาพที่พักอาศัยและการเป็นอยู่ในตอนนี้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 4.00 (.88) รองลงมาคือ รู้สึกว่ามีความมั่นคงปลอดภัยในแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ย 3.81 (.97) สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.71 (.92) พอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมตอนนี้ค่าเฉลี่ย 3.71 (.86) พอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหน (การคมนาคม) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.70 (.96) มีโอกาสดูพักผ่อนคลายเครียด มีค่าเฉลี่ยที่ 3.49 (.99) มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น มีค่าเฉลี่ยที่ 3.47 (1.14) ตามลำดับ และ ได้รู้เรื่องข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ 3.45 (.90)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร รายด้าน

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1. ด้านร่างกาย	3.12	.80	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจและอารมณ์	3.75	.40	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.81	.13	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.66	.16	มาก
รวม	3.58	.31	มาก

จากตารางที่ 5 อธิบายได้ว่าคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียน วัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ทางด้านต่าง ๆ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 (.31) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.81 รองลงมาคือ ด้านจิตใจและอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.75 ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยที่ 3.66 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12

อภิปรายผล

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียน รู้สึกมีความพึงพอใจกับสุขภาพของตนเอง สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้อย่างปกติ มีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน (ทั้งเรื่องการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวัน) และมีความพึงพอใจกับความสามารถในการเรียนการทำกิจวัตรได้ปกติอย่างที่เคยทำมา โดยมีความเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว บ้างเล็กน้อย อาจทำให้ไม่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวันได้ สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขมีความพอใจ กับการนอนหลับพักผ่อนเพียงพอ โดยจำเป็นต้องเข้ารักษาพยาบาลเพื่อดำรงชีพ อยู่ในแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง

คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี และสามารถอธิบาย เป็นรายด้านดังนี้

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านร่างกาย พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจกับการนอนหลับมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน (ทั้งเรื่องการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวัน) มีความพึงพอใจกับสุขภาพของตนเอง โดยอาการเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ไม่ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตินันท์ ผิวนิลและคณะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัย รามคำแหงอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตออกเป็น 5 ด้าน พบว่า คุณภาพ ชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนด้านการได้รับการสนับสนุน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านจิตใจและอารมณ์ พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเอง (เช่น ความสุข ความสงบ มีความหวัง) รู้สึกว่าชีวิต มีความหมาย และรู้สึกมีสมาธิในการทำงาน ไม่ได้มีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง หรือ วิตกกังวล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ญัฐวัฒน์ ชันโท, (2557) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและอารมณ์อยู่ในระดับดี กล่าวคือ ประชาชนมีความพึงพอใจต่อชีวิตของตนเอง

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนพอใจกับการผูกมิตรกับผู้อื่น พึงใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ เนื่องจากสภาพการเป็นอยู่ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร อยู่แบบสังคมพี่น้อง พึ่งพาอาศัยกัน และให้ความช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับคุณภาพชีวิตที่ (หทัยภัทร ประสานศักดิ์, 2564) ได้ให้ความหมายของลักษณะคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงออกถึง การมีลักษณะ

ความเป็นอยู่ที่ดีมีสภาพการดำรงชีวิตที่ดีหรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสมในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ การที่นักศึกษาที่มีสภาพสังคมที่ดีเข้าสังคมได้ดีเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ใช้ชีวิตกับคนรอบข้างได้ปกติสุข

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ดีแต่สุขภาพ มีที่พักอาศัยที่ดีและมีเงินพอใช้ตามความจำเป็น มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดอย่างเพียงพอ เมื่อเจ็บป่วยสามารถไปใช้บริการสาธารณะได้ตามความจำเป็น จึงรู้สึกว่ามีคามมั่นคงปลอดภัยในชีวิตแต่ละวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า มีคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดีเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 71 รูป ส่วนใหญ่เป็นสามเณร คิดเป็นร้อยละ 74.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.7 มีสภาพการพักอาศัยส่วนใหญ่อยู่กับ บิดา-มารดา คิดเป็นร้อยละ 59.2 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในประโยค 1-2 และประโยค 3 คิดเป็นร้อยละ 26.8 อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 38.0 และในครอบครัวอาศัยอยู่ด้วยกันส่วนให้ 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียน วัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 (.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ด้านจิตใจและอารมณ์ มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านสิ่งแวดล้อม มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และ ด้านร่างกาย มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12

ข้อเสนอแนะการวิจัยมี 1) ด้านร่างกายควรจัดให้มีการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพร่างกายและการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการขยับร่างกาย 2) ด้านจิตใจและอารมณ์ ควรปรับเปลี่ยนแผนการเรียนการสอนและสถานที่ในการเรียนการสอนเป็นครั้งคราว เพื่อให้ นักเรียนได้รู้สึกผ่อนคลายและได้พักผ่อน 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมควรจัดให้มีกิจกรรมที่ ส่งเสริมการสนทนากัน เพื่อให้เกิดประโยชน์และเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครู และนักเรียนและในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน 4) ด้านสิ่งแวดล้อมควรจัดให้มีสื่อกลางในการนำเสนอ ข่าวในแต่ละวันเพื่อให้ นักเรียนได้ทราบถึงข่าวสารภายนอก อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว ในสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ

1. ควรปรับปรุงรูปแบบการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักเรียน เป็นแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกจากนักเรียนและนำมาประยุกต์เป็นข้อมูล เชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก เพื่อแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักเรียน ระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด หรือระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (31 สิงหาคม 2564). *กรมควบคุมโรค*. เข้าถึงได้จาก โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2564 จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php
- ฉาปนสถาน ทบ. (2564). *วัดอาวสุวิสิฐาราม chapanasatarn*. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.chapanasatarn.com/watarwutt>
- ฐิตินันท์ ฝวนิลและคณะ. (2562). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาผู้พิการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง. HUSO Journal of Humanities and Social Sciences. 3 (1).
- ณัฐวัฒน์ ชันโท. (2564). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน*. เรียกใช้เมื่อ จาก <https://shorturl.asia/vUkuS>
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวัฑฒโน. (2564). วิถีของพระสงฆ์ในการปรับตัวยุค NEW NORMAL. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 10(3), 187.

- พัชคุณ ชมชัดรัชมงคล. (2564). ไวรัส ศรีทธา และผลกระทบต่อวงการพระสงฆ์ มองธรรมะผ่านวิกฤตโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ จาก <https://shorturl.asia/Z3Ltd>
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2564). THE BANKKOK INSIGHT. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/sL31k>
- หทัยภัทร ประสานศักดิ์. (2564). คุณภาพชีวิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร. ใน สารนิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Likert, R. A. (1932). Technique for the Measurement of Attitude. Archives Psychological 3(1), 42-48.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper & Row.
- Worldometer. (2021, 08 30). COVID-19 CORONAVIRUS PANDEMIC. Retrieved from Worldometer: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>